

Ons pensioen ons geld: Juridische beschouwing op de pensioenhervorming

Review door Tjitsger Hulshoff

Is een pensioenrecht een eigendomsrecht? Die vraag klinkt theoretisch, maar de gevolgen zijn dat allesbehalve. Als opgebouwde aanspraken vallen onder beschermd eigendom dan is eenzijdig invaren zonder compensatie geen neutrale hervorming. Het raakt aan fundamentele rechten. Hans van Meerten plaatst zijn analyse precies op dat snijpunt. Hij schrijft tegen de dominante opvatting in. En in een pensioenwereld die snel naar eensgezindheid neigt, is zo'n tegen-geluid waardevol.

Van Meerten heeft decennia ervaring in de sector, onder meer als advocaat en als hoogleraar pensioenrecht. Van Meerten is een prominent speler in de pensioendiscussie en legt met dit boek zijn kanttekeningen en oplossingsrichtingen in een toegankelijk en beknopt boek neer. Het kernbetoog van Van Meerten is scherp en consequent. Het verplicht omzetten van nominale aanspraken naar persoonlijke rekeningen – zonder individuele opt-out of gerichte compensatie per cohort – schendt de proportionaliteits-normen uit artikel 17 EU-Handvest en artikel 1 EP EVRM. Van Meerten legt de parallel met de woekerpolisaffaire. In beide gevallen ontstond de kloof tussen beloofd en geleverd pas na verloop van tijd. In beide gevallen werden juridische risico's aanvankelijk genegeerd. Van Meerten betoogt dat de doelstellingen van de Wet toekomst pensioenen niet worden gehaald en dat het nieuwe stelsel geen feitelijke individuele pensioen-rekeningen bevat, zogezegd het slechtste van twee werelden: de onzekerheid van defined contribution met de starheid van defined benefit.

Van Meerten benoemt een aantal ingrijpende veranderingen die vaak onderbelicht blijven. Uitkeringen die al lopen, verschuiven onder de Wtp van vast naar variabel – een wijziging met directe impact op gepensioneerden, maar zelden expliciet benoemd in de publieke discussie. Hij haalt treffend aan dat rechters informeel zouden hebben opgemerkt dat

het hen niet raakt. Onjuist, want rechters vallen evengoed onder het nieuwe regime.

De asymmetrie tussen solidaire en flexibele premieregeling blijft in het boek onderbelicht: in de flexibele variant behoud je de keuze voor een vaste uitkering, in de solidaire niet. Die scheefheid vraagt om diepere door-denking. Ook de aansprakelijkheid van werkgevers tijdens de transitie – als partijen die de oorspronkelijke regelingen zijn over-eengekomen – komt aan bod, maar blijft bewust open.

Het boek ademt soms frustratie. Begrijpelijk voor iemand die jarenlang dezelfde bezwaren aankaart en telkens door de institutionele mainstream terzijde wordt geschoven. Toch had juist meer van die persoonlijke laag de tekst sterker kunnen maken. Wat doet het met een professional om jarenlang een onderbouwd maar onwelkom geluid te blijven brengen? Die menselijke dimensie had de argumentatie voor de lezer treffender en overtuigender kunnen maken.

De inhoudelijke onderbouwing zelf is stevig. Van Meertens kennis van Europees pensioenrecht is diepgaand, zijn volharding opvallend in een veld dat consensus prefereert. Of hij gelijk krijgt, moet de praktijk uitwijzen. De eerste rechtszaken dienen zich aan. De transitie is onomkeerbaar ingezet. Nog geen hoogste rechter heeft het invaren definitief getoetst. De woekerpolis-

Auteur: Hans van Meerten
Uitgever: Betram + de Leeuw Uitgevers
ISBN: 9789461563477

geschiedenis leert dat zulke antwoorden met flinke vertraging kunnen komen.

Dit dunne boek levert dikke inhoud. Het is aanbevolen voor pensioenbestuurders, fiduciair managers en juridisch adviseurs die de Wtp-implementatie sturen of toetsen. De beste beleggers zijn doorgaans contraire denkers. Geldt dat ook voor pensioenjuristen?